

seende har den fuldstændigste Erfaring for, at Fæsterne ere ligesaa selvstændige, om ikke mere selvstændige, end Selveterne. Med Hensyn til den ærede Talers Bemærkninger i denne Henseende forekommer det mig, at, dersom man et Dieblisk kunde tænke sig at være Fæster, maatte man virkelig være fristet til at sige: „Gud fri mig for mine Benner, mine Sjender skal jeg nok tage mig i vare for!“

David: Jeg har to Grunde, hvorfor jeg har ønsket at udtale mig i denne Sag, og jeg skal tillade mig at nævne dem. For det Første maa jeg erkende, at jeg efter al Sandsynlighed ikke vil opleve den Tid, da jeg kan udtale mig om denne Sag, naar den foreligger til endelig Afgjørelse. Jeg tror derfor nu at kunde sige min Mening om Fæstesagen, ikke fordi jeg selv lægger særlig Vægt paa den, og endnu mindre, fordi Andre skulle tillægge den nogen særlig Vægt, men fordi jeg lægger stor Vægt paa, at man ikke skal underknyde mig en Anskuelse, som jeg ikke har, og som jeg aldrig har havt. Den anden Grund, hvorfor jeg ønsker at udtale mig, er den, at jeg ønsker at gøre det indlysende, hvorfor jeg kommer til den Afstemning, som jeg vil afgive, nemlig at stemme imod, at Sagen gaaer over til anden Behandling. — Naar jeg nu først og fremmest har maattet gjøre mig det Spørgsmaal: Er det nødvendigt, at denne Fæstesag nu paa en i alle Forhold mere eller mindre indgribende Maade bringes til en endelig Afgjørelse, eller skal man overlade det til Tiden og ad den Vej, hvorpaa man alt er slaaet ind, søge at ordne denne Sag paa den heldigste Maade, saa kan jeg ikke Andet end paastaae, at den Maade, hvorpaa Afløsningen hidtil er skeet, har vist sig at have en saa heldig Fremgang, at jeg meget vilde betænke mig paa at standse denne, og allermindst vilde jeg gaae ind derpaa ved et Lovforslag, der slyder Overgangen til Selveiendom ud til en senere Termin end den, der efter al Sandsynlighed vilde fremkomme, naar man fremdeles lod Sagen gaae den Gang, hvorpaa man nu er slaaet ind. Det kommer her ikke an paa et Par Tusinde Edr. Hartkorn, og jeg veed meget vel, at man kan beregne, hvad der

var fæstepligtigt i 1850 paa den ene og paa den anden Maade, og at det vil give en Difference af nogle faa Tusinde Edr. Hartkorn; ligesaavel veed jeg, at, naar man ikke tager tilbørligt Hensyn til, hvad der af det hortsæstede Hartkorn virkelig var fæstepligtigt, kan man komme til en Different af et Par Tusinde Edr. Hartkorn. Men det staaer uigjendriveligt fast, at omtrent en Trediedeel af Landets Hartkorn var i 1850 hortsæstet og for største Delen fæstepligtigt, og det staaer ligesaa uigjendriveligt fast, at der i nærværende Dieblisk ikke er en Sjettedeel af Hartkornet fæstepligtigt og hortsæstet. Dette er saa vist, som at det kan opgøres Tønde for Tønde, hvad der i disse 18 Aar er hortsæstet. Nu siger jeg, at, dersom Afløsningen af Fæstevangen har havt en saadan Fremgang i 18 Aar, at Fæstegodsset er blevet bragt ned til Halvdelen, at nu ikke en Sjettedeel af Landets Hartkorn er hortsæstet, medens i 1850 en Trediedeel var hortsæstet, saa vilde det være høist besynderligt, om man nu vilde gribe ind med et tvæagget Sværd for at bringe Sagen til en hurtigere Afgjørelse, og navnlig at gøre det ved Hjælp af en Lov, der udsætter Fæstevæsenets Afløsning til uendelige Tider. Jeg behøver i saa Henseende blot at henvise til § 8; jeg vil slet ikke tale om andre Bestemmelser, men kun henvise til denne Paragraph. Dette er min Grund til, at jeg aldrig vil kunne tilraade, at man ved en Tvangsløv skulde foregribe Tingenes langsomme og rolige Udvikling. Jeg siger „langsomme“, thi en Snees Aar er ganske vist ikke noget kort Aaremaal; men det er ialfald kortere, end den Sneglegang til Afløsning, som dette Lovforslag vil give. Nu siger man, at der er en Agitation, der slumrer for Dieblisket, men som kan vaagne skrækkelig op, og man fortæller os, hvad der er skeet i Irland; men jeg vil spørge, om den danske Fæstebonde staaer i et saadant Forhold til sin Godseier, som den irske Fæstebonde, om han lider under saadanne Vilkaar som dem, den irske Fæstebonde lider under. Jeg veed meget vel, at Fæsteforholdet kan have og har sine Skjggesider, men jeg veed ogsaa, at der er Meget her i Landet, der trænger til Forbedring og til Reform. Men hvis man